

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XXIII. Quinta vallis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

Ea te.

PARAPHRASIS.

Innocentius III. mandauerat Episcopo Turritano, vt à Iudice Carolitano iuramentum fidelitatis Ecclesiæ Romanæ præstandum acciperet, sed Iudex ille recusauit eâ præensione, quòd iam antè Pisano Archiepiscopo, saluo Apostolicæ Sedis honore, tale Iuramentum præstitisset. Ad hoc respondet Innoc. onus non remitti, sed magis augeri, si alicui improvidè solvatur, quòd alij præstandum esset; quare cum cõstet Iudicem ad fidelitatem Pontifici & Romanæ Sedi præstandam obligari, hinc sequitur, iuramentum, quòd Pisano Archiepiscopo editum fuit, pro illicito censendum esse, si censeatur contrarium esse iuramento, quòd Sedi Apostolicæ præstari debet, atque idè illo priore illicito nil obstante, licitum, imò debitum Sedi Apostolicæ iuramentum edendum fore. Sin autem contrarium illud iuramentum huic non sit, tum iterum Iudex subterfugere non potest, quòd minus præstet.

SUMMARIUM.

1. Soluens alteri quòd tibi debet, non liberatur sed obligationem suam auget.
2. Nisi coactus soluat Tyranno, vel Pralato intruso.
3. Iuramentum illicitum est, imò irritum etiam, quòd cedit in præiudicium seu iniuriam alterius.
4. Probatio non excusat id, quòd indebitè fit.

NOtandum I. Qui solvit alteri id, quòd tibi debet, is non liberatur, imò obligatio eius aggravatur, quia iterum solvere tibi cogitur.

Ex quo colligitur, quòd prædo si prædam iniustam cum focio dividat, obligationem suam augeat, quia partem, quam focio dedit, in defectum eiusdem, id est, si focius non restituat, ipsemet, qui abstulit, ex suo restituere cogitur, ita *gl. hic, verb. quòd alij.*

Excipiendum est, nisi debitor à Tyranno, vel Pralato intruso per vim & metum gravem, cogatur, vt ipsi solvat, quòd Reip. aut Ecclesiæ debetur, tunc ita solvens liberatus censetur, sicut docet *Bart. in tr. de Tyrann. n. 23. Abbas hic, n. 1.* idque propter æquitatem meritò receptum est, ne alioquin innocens bis solvere cogatur.

His adde quòd *gl. cit.* notat, & habetur in *l. Falsus. 43. ff. de furtis*, quòd falsus creditor, seu qui se simulat creditorem, debitum accipiendo, furtum committat, si pecunia, vel alia res mobilis sit, quæ ei solvitur.

Not. II. Iuramentum illicitum est, imò irritum etiam, si cedit in præiudicium, seu iniuriam alterius, ita dictum est supra *c. Venientes* & sumitur *ex hoc cap.* cum enim tribunal eius Iudicis nomine feudi obligatum esset sedi Apostolicæ, idè Iudex cum in officium assumptus fuit, fidelitatem Romano Pontifici iurare debebat, & consequenter si alteri, videlicet Archiepiscopo iuramentum edidisset, quòd Iuri sedis Apostolicæ repugnaret, illud illicitum fuisset, & non observandum.

Not. III. Protestatio non excusat id quòd indebitè fit, censetur enim contraria facta *c. Sollicitudine 54. de appell. gl. in Clement. Gratia. verb. Renunciare, de rescriptis.* Vt si quis per ignominiam alterum mentiri dicat, saluo honore eius, quòd exemplum dat hinc *Alex. de Nauo. n. 5.*

CAPITVLVM XXIII.

Quinta vallis.

PARAPHRASIS.

Filiæ Quintavallis aliis mulieribus contumeliâ irrogârunt, ea propter ipse iurauit, quòd pro satisfactione offensarum, earum mandato parere vellet, tum ipsæ sub debiti iuramento hoc illi iniunxerunt mandatum: Vt si eius filiæ aut vxor verbum contumeliosum in ipsas dixerint, filias quidem exheredare deberet, vxorem verò à se remove. Super hoc consultus Innoc. III. Respondit, iuramentum Quintavallis

Vallis licitum fuisse, sed mandatum mulierum illicitum, ac proinde ipsis iniungendum esse, ut reuocent mandatum, alioquin denuntiandum quod Quinta vallis ad mandati eius obseruationem non teneatur.

SUMMARIUM.

1. Compromitti potest pro satisfactione iniuriæ in partem quæ iniuriam passa est, quod standum sit eius arbitrio.
2. Sub juramento generaliter antè præstito de stando alterius mandato, vel arbitrio, non comprehenduntur illicita.
3. Pater non potest exhæredare prolem, nisi ex legitima causa, siue per leges expressa.
4. Facultas exhæredandi trahit secum facultatem negandi alimenta non quidem naturalia, sed competentia.

NOT. I. Pro satisfactione iniuriæ compromitti potest in partem quæ iniuriam passa est, quod standum sit eius arbitrio, seu arbitramento; nam licet nemo in propria causa iudex esse possit, tamen qui tale arbitrium circa contractus, damnorum compensationes, aut satisfactiones pro iniuriis, secundum quod æquum videtur, pronuntiat, non sustinet partes iudicis, prout dixi in *Rubr. tit. de arbitr.* quamobrem mulier tale arbitramentum ex promisso dare potest, ut hîc apparet, tametsi arbitrium secundum formam iudicii pronuntiare nequit. *c. Dilecti. 4. de arbitr.*

NOT. II. Sub juramento generaliter antè edito, quod stare velis mandato, vel arbitrio alterius, non comprehenduntur illicita, seu quæ honestè obseruari non possunt, cuiusmodi erant ista, ut Pater filios ob causam non legitimam exhæredaret, uxorem à se remoueret. Quare tale arbitrium, aut mandatum ipso iure irritum est, nullamque obligationem pariens, ut hîc & in *c. Veniens. 15. hoc. tit.*

Porrò utrùm compromissor, qui iurauit se staturum arbitrio, illud obseruare teneatur, tametsi manifestè iniquum sit, dummodo sine peccato seruari possit, de hoc dixi in *c. Per nos. de arbitr.*

NOT. III. Pater non potest exhæredare filium, aut filiam, nisi ex causa legitima, siue per leges expressa; quare neque valet pactum, aut iuramentum sine causa, legibus expressa exhæredandi filium, cum legitima portio sicut & alimenta necessaria omni jure filiis debeantur.

Causæ autem, ob quas Parens filium aut filiam exhæredare potest, numerantur in authentica, ut cum de appellatione cognoscitur. *c. 3. & 4. collat. 8.* & numerantur hîc in gloss. *exhæredari.* Videri potest *Bald. in authentica*, non licet. *Cod. de liberis præteritis.*

Ad extremum obiter hîc aduertendum, quod facultas exhæredandi secum ferat facultatem alimenta negandi, ita ut ob quamcunque causam Pater filium, aut filiam exhæredare potest, eidem etiam alimenta & consequenter dotem filia nubenti negare queat. Secundum gloss. receptam in *l. Si quis à liberis. 5. §. Si quis ex his. ff. de liberis agnoscendis. Joann. Andr. hîc. n. 14. Alexand. de neu. n. 21. Abb. hîc & commentatorem eius. n. 5.* Est tamen id intelligendum de alimentis competentibus, at verò alimenta necessaria ad vitam degendam Pater naturali jure filiis suis, quantumcunque ingratiss, aut immorigeris semper præstare tenetur ut docui. *l. 5. tract. ult. p. 3. c. 5. n. 8.* Reliqua quæ hoc loco DD. tradunt, pertinent ad *lib. 1. Decretalium, titulum, de arbitr.*

CAPITVLVM XXIV.

Tua.

PARAPHRASIS.

Duo Coniuges inuicem jurârunt, quod alter ab altero Coniugii debitum petere nunquam vellent; postea verò maritus pœnitens mulierem repetiuit, sed illa ad eum renuit, ut mallet ad Saracenos transire, quàm viro se dare. Super hoc consultus Innocent. III. mandat Archie-